

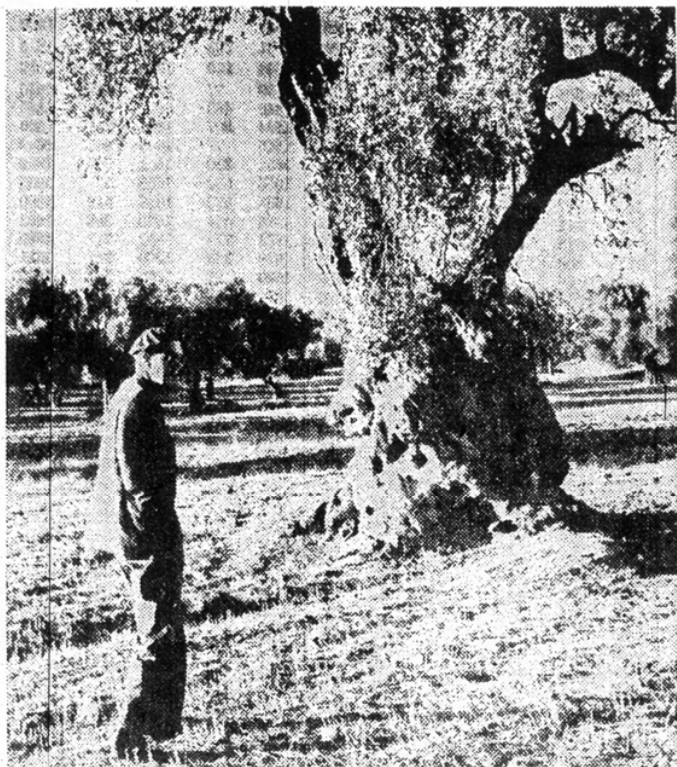
Tradition eller traditionsbrott?

EFTERSOM undertecknad dragits in vid bron i detta *querelle des anciens et des modernes*, denna ständigt på nytt upplammande tvist om det gamla och det nya företräden, borde jag kanske få säga ett ord, fast jag väl redan på annat håll deklarerat min ståndpunkt. Jag är numera min latinlärare tacksam, trots att han var en neurotiker och hystiker (misslyckad vetenskapsman eller vetenskapsman med otur), som höll klassen i magsårsbefordrande skräck. Jag är också tacksam mot min lärare i grekiska, trots att han sömnigt siudrade oss igenom Xenofon, Platon och ett par Homerossånger. Antagligen hade han viljelöst ägnat sig åt språket som gärd åt någon from moder eller mecenat, som drömde om att få se honom som präst, men han hade bara kallelse att bli en beskedlig karl, och det är mycket nog. Vissa oden av Horatius, vissa oändligt friska sidor av Xenofon, ljuset över Platon och havssorlet över stranden där Nausikaa sköljde kläder och Odysseus steg upp med händerna höviskt döljande sin "manliga blygd" medan Atena skred fram i himlen ovanför minns jag ännu på ett sätt som jag annars inte skulle ha kunnat minnas det, och det var alldeles rätt när Ekelund svarade någon som förebrädde honom hans många obegripliga citat och att han inte helt enkelt översatte dem att "det kan ju inte översättas".

Men detta som jag minns var sannerligen dyrköpta skönhetsvärden. Och om skolornas undervisning i klassiska språk ens i någon mån använder samma metoder och står på samma nivå nu som den gjorde på 20-talet, så kan den lika gärna avskaffas. Och om den avskaffas, är det lärarslentrans fel och inte de klassiska språkens. Elever som skulle bli tex läkare eller farmaceuter och därför gick på reallinjen, men måste komplettera latin hade ett mycket gynnsammare utgångsläge. De kunde gå in för ämnet med liv och lust, vanligen för att klara av det så fort som möjligt, men kanske också i några fall med livslång behållning. De var väl också mognare när de började läsa latin, och man lär sig lättare när man slipper traggla. Då bestäms takten av de senfärdigaste och ovilligaste i klassen.

När jag senare gick en termin på School of Oriental Studies i London träffade jag en gång Jarl Charpentier, som då sade sig ångra att han inte gått den så kallade långa vägen till sanskrit, med andra ord att han inte börjat med moderna indiska språk och sökt sig bakåt. För en språkman hade det utan tvivel också varit ett sätt.

Men alla är inte språkmän. Och om man tillämpade denna me-

"Vad skolan framför allt borde lära ut är den västerländska traditionen och vår plats i den", skriver Gunnar Ekelöf — här på promenad i en grekisk olivlund — i anslutning till Dagens Nybeters debatt om latinets ställning i det framtida gymnasiet.

tod visavi latinets, jag menar: om man gjorde sig förhoppning att alla de som lär sig världsspråken engelska (för vilket latinet varit av betydelse), franska, spanska eller kulturspråket italienska också skulle söka sig tillbaka till ursprunget, latinet, så skulle latinstudiet säkert nästan dö ut och därmed också kunskapen om "ursprungsorden" i vår kultur. Samma gäller givetvis grekiskan.

För är det inte så att frågan om latin eller inte latin i skolorna bara är en detalj i en mycket större och betydelsefullare fråga: tradition eller traditionsbrott? I det fallet har undertecknad bara ett val. Den som tror sig om att kunna bryta sig ut ur traditionen (jag menar nu inte just latintraditionen på gymnasiet) är konkursmässig på ett eller annat sätt. Han är samtidigt blind för sin situation, för efter kursen tvingas han ändå börja om som ymp på en annan, levande gren av trädet. Jag har känt folk som ansett att litteraturen börjat med Dan Andersson, eller med Lawrence, eller möjligen Whitman, kanske Strindberg, och som a priori betraktat allt tidigare eller på sidan om som oläsbart, Dostojevskij oläslig, Tolstoj, Stendhal oläsliga och så vidare. De har varit offer för ett missförstånd som bottnar i en psykologiskt mycket förståelig bitterhet. Man har velat stryka tavlan ren, och man har trott sig stryka bort hela tavlan. Funk-

religionshistoria, konsthistoria och inte minst sede- och moralhistoria, djuret människans olika beteendemönster i olika tider, hemska och tragiska, mera hoppingivande och muntrande eller groteska. Detta ämne skulle kunna innefatta alla ämnen utom de rent naturvetenskapliga (och matematiska). I ett sådant mittämne skulle givetvis de klassiska språken ha sin plats, men som tillugg och med hänsyn tagen till deras betydelse i språkutvecklingen. Att bara läsa högräskande boklatin, men sväva i okunnighet om att romarna inte nödvändigtvis talade så är meningslöst. Likaså att inte veta något om hur språket förändrades, hur liv och seder förändrades. Cicero är ingen norm. Sveriges historia är inte dess konungars.

Men en effektivt ackompanjerande kurs i klassiska språk, eller en effektiv snabbkurs över huvudet taget, kan förmodligen ingen akademisk ämneslärare utforma. Det måste vara en praktisk man, kanske med erfarenhet av korrespondensinstitut. Funktion som hjälper traditionen framåt.

Det kan tyckas vara en utopi att man någonsin skulle få lära sig i skolan vad man ändå, mer eller mindre, får lära sig i livet. Att skolan, till exempel i form av gnuggning i latinsk grammatik, skulle kunna ge oss någon fast punkt eller "stadgad karaktär" utifrån vilken vi skulle kunna handla och vandra är en idé som tillhör andra sekel än vårt. Det är mera om livets rörlighet vi måste lära oss.

Jag har ovan talat bara för den västerländska traditionen. Eftersom världen krymper för varje år, måste givetvis större hänsyn tas till de världshistoriska aspekterna och helst inte enbart från västerländsk synpunkt.

GUNNAR EKELOF

Vad skolan framför allt borde lära ut är den västerländska traditionen och vår plats i den. Därför borde det centrala ämnet heta kulturhistoria med alla dess förgreningar i politisk historia, samhällsformernas historia, idé- och